

МЕТАДЫ АКТЫЎІЗАЦЫІ ВУЧЭБНА-ПАЗНАВАЛЬНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАЎ-ПЕРШАКУРСНІКАЎ ПРЫ ВІВУЧЭННІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Пазнавальная актыўнасць студэнтаў у працэсе навучання з'яўляецца агульнапрызнаным і бяспрэчным прынцыпам, што забяспечвае глыбокае і грунтоўнае засваенне вучэбнага матэрыялу. Пры наяўнасці пазнавальнай актыўнасці вучэнне становіцца блізкай, жыццёва значнай дзейнасцю, у якой зацікаўлены непасрэдна сам студэнт.

Як вядома, ступень пазнавальнай актыўнасці студэнтаў у значнай ступені залежыць ад узроўню іх ведаў па пэўным вучэбным прадмеце. На жаль, прыходзіцца канстатаваць, што ў апошнія гады якасць падрыхтоўкі студэнтаў, якія паступілі на першы курс універсітэта, па агульным прызнанні выклікае занепакоенасць. Не з'яўляецца выключэннем у гэтых адносінах і якасць ведаў першакурснікаў факультэта пачатковай адукацыі па беларускай мове. На нізкі ўзровень падрыхтоўкі іх ускосна ўказвае і той факт, што ў 2013 годзе з 76 залічаных на першы курс дзённай формы атрымання адукацыі тэст па беларускай мове пры паступленні пісалі толькі 40 чалавек (53 %).

Тэндэнцыя зніжэння колькасці студэнтаў, якія выконвалі тэст па беларускай мове, характэрна не толькі для гэтага года. Яна стабільна прапачваецца на працягу некалькіх апошніх год. Пра гэта пераканаўча сведчаць даныя табліцы.

Табліца – Колькасць студэнтаў-першакурснікаў факультэта пачатковай адукацыі, якія выконвалі пры паступленні ва ўніверсітэт тэст па беларускай і рускай мовах

Год паступлення	Усяго залічана студэнтаў	Колькасць студэнтаў, якія выконвалі тэст па беларускай мове	%	Колькасць студэнтаў, якія выконвалі тэст па рускай мове	%
2010	115	56	49	59	51
2011	110	65	59	45	41
2012	109	49	45	60	55
2013	76	40	53	36	47

З мэтай вызначэння ўзроўню ведаў па беларускай мове ў 40 студэнтаў, якія пры паступленні ў 2013 годзе выконвалі адпаведны тэст, намі былі прааналізаваны балы пададзеных у прыёмную камісію сертыфікатаў. Пасля гэтага ўсіх студэнтаў мы ўмоўна падзялілі на тры групы: студэнты з выдатнымі ведамі; студэнты з добрымі ведамі; студэнты са здавальняючымі ведамі. У першую групу ўвайшлі студэнты-першакурснікі, якія ў выніку цэнтралізаванага тэсціравання атрымалі 50 і больш балаў са ста магчымых.

Другую групу склалі тыя, хто набраў ад 41 да 50 балаў. Да трэцяй групы былі аднесены студэнты з баламі 40 і ніжэй.

Праведзеныя намі матэматычныя падлікі дазволілі ўстанавіць, што групу з выдатнымі ведамі па беларускай мове склалі 12 чалавек, або 30 % ад агульнай колькасці залічаных на факультэт студэнтаў. У групу з добрымі ведамі ўвайшлі 8 студэнтаў (20 %). Самай шматлікай аказалася група першакурснікаў са здавальняючымі ведамі – 20 студэнтаў, або 50 % ад залічаных.

Такім чынам, студэнты-першакурснікі факультэта са здавальняючымі ведамі па беларускай мове разам з тымі студэнтамі, якія залічаны на аснове тэста па рускай мове, складаюць большасць – 56 чалавек (73 %).

У сувязі з такім нізкім узроўнем моўнай падрыхтоўкі студэнтаў-першакурснікаў перад выкладчыкам беларускай мовы стаіць складаная задача – забяспечыць неабходны ўзровень іх вучэбна-пазнавальнай актыўнасці на практычных занятках.

У якасці сродкаў актывізацыі пазнавальнай дзейнасці студэнтаў мы выкарыстоўваем змест вучэбнага прадмета, метады і прыёмы навучання беларускай мове.

Шматгадовая практыка паказвае, што найбольш эфектыўнымі ў плане актывізацыі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў-першакурснікаў на практычных занятках па беларускай мове з'яўляюцца наступныя метады:

- праблемнае выкладанне матэрыялу (пастаноўка вучэбнай праблемы, фармулёўка магчымых варыянтаў гіпотэзы, аналіз матэрыялу, вырашэнне праблемы ў працэсе гутаркі са студэнтамі);
- з'яўшчыная гутарка (пастаноўка спецыяльна падобраных пытанняў, якія падводзяць студэнтаў да самастойнага адкрыцця новага на аснове аналізу, выканання пэўных вучэбных аперацый; студэнты самі выводзяць новыя паняцці, фармулююць правілы);
- метады практыкаванняў (на практычных занятках практыкаванні займаюць да 80 % часу, таму вельмі важна, каб яны былі мэтанакіраваныя і выкарыстоўваліся ў пэўнай сістэме);
- метады моўнага аналізу (арганізацыя аналітычнай дзейнасці студэнтаў у працэсе фанетычнага, лексічнага, словаўтваральнага, марфемнага, марфалагічнага, сінтаксічнага разбору);

- метада граматычнага мадэліравання (абагульненне вывучанага вучэбнага матэрыялу ў выглядзе граматычных схем, мадэлей, якія ілюструюць асобныя структурныя элементы і сувязі паміж імі);
- дыскусія з альтэрнатыўнымі варыянтамі (аналіз пэўных праблем і ўласны падыход да іх вырашэння; заняткі можна праводзіць у форме пасяджэння «Круглага стала», «Дыскусійнага клуба», «Прэс-канферэнцыі»);
- алгарытмізацыя (метады звязаны з распрацоўкай алгарытмаў – сукупнасці правіл, якія вызначаюць паслядоўнасць рашэння граматычных задач, і выкананнем адпаведных вучэбных дзеянняў, што падводзяць да вываду).